

TRANSLATION PROBLEMS OF INTERNATIONAL WORDS

(IN THE EXAMPLE OF ENGLISH, RUSSIAN, UZBEK LANGUAGES)

Makhamatkhujaeva Guzal Ulugbek qizi
Chirchik State Pedagogical University

Shukhratova Zebo Shavkat qizi
Chirchik State Pedagogical University

Abstract:

This article presents the etymology of international words used in our life in English, Russian and Uzbek languages. Languages differ in structure, vocabulary, but all languages have some common laws. Some foreign words that we often hear and use in our own and other languages are of foreign origin and borrowed from other languages.

Keywords: Vocabulary, term element, acquisitions, etymology, lexical material, Latin language.

BAYNALMINAL SO`ZLARNING TARJIMA MUAMMOLARI (INGLIZ, RUS, O`ZBEK TILLARI MISOLIDA)

Maxamatxo'jaeva Go'zal Ulugbek qizi
Shuxratova Zebo Shavkat qizi
Chirchiq Davlat Pedagogika universiteti

Annotatsiya:

Ushbu maqolada ingliz, rus va o'zbek tillarida hayotimizda ishlatiladigan baynalminal so'zlarining etimologiyasi keltirilgan. Tillar tuzilishi, so'z boyligi jihatidan farq qiladi, ammo barcha tillarda ba'zi umumiy qonunlar mavjud. Biz o'zimizda va boshqa tillarda tez-tez eshitadigan va ishlatadigan ba'zi chet el so'zlari chet tilidan kelib chiqqan va boshqa tillardan olingan.

Kalit so'zlar: So'z boyligi, termin elementi, o'zlashmalar, etimologiya, leksik material, lotin tili.

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА МЕЖДУНАРОДНЫХ СЛОВ (НА ПРИМЕРЕ АНГЛИЙСКОГО, РУССКОГО, УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ)

Махаматхужаева Гузал Улугбек кизи
Шухратова Зебо Шавкат кизи
Чирчикский Государственный Педагогический университет

Аннотация:

В данной статье представлена этимология интернациональных слов, используемых в нашей жизни в английском, русском и узбекском языках. Языки различаются по строению, словарному запасу, но все языки имеют некоторые общие законы. Некоторые иностранные слова, которые мы часто слышим и используем в своем и других языках, имеют иностранное происхождение и заимствованы из других языков.

Ключевые слова: словарный запас, термино-элемент, усвоения, этимология, лексический материал, латинский язык.

XXI asr tilshunoslik fanida har qanday lingvistik hodisani tahlil qilish uzoq davom etgan evolutsiyani boshdan kechirdi, uning davomida tadqiqot usullari ham, o'rganilayotgan ob'ekt haqidagi g'oyalar ham sezilarli darajada o'zgardi. Chet tillarni rivojlantirishning zamonaviy davri fan va texnikaning turli sohalariidagi atamalarning sezilarli miqdoriy o'sishi, ularning umumiy so'zlashuv tiliga faol kirib borishi va so'z boyligini yangi birliklar bilan to'ldirishi bilan tavsiflanadi. Ilmiy-texnik ma'lumotlarning jadal rivojlanishi bilan bog'liq ravishda chet tilini ilmiy-texnik tarjima qilish jarayonida terminlarning ishlash xususiyatlarini o'rganish muammolari tobora dolzarb bo'lib qolmoqda.

Tarixiy rivojlanish jarayonida inson tillari doimiy ravishda bir-biri bilan ma'lumaloqalarga kirishgan va kirishda davom etmoqda. Tilshunoslik - bu ikki yoki undan ortiq tillarning o'zaro ta'siri bo'lib, ularning bir yoki bir nechtasining tuzilishi va so'z boyligiga ta'sir qiladi. Tilshunoslik bilan aloqa qilishning eng oddiy holati bu so'zni bir tildan boshqasiga o'zlashishidir. Qoida tariqasida, so'zni o'zlashishi ushbu so'z bilan belgilangan ob'ekt yoki tushunchani o'zlashish bilan bog'liq. Har qanday so'zning orqasida butun bir tarix bor. Til madaniy va milliy o'ziga xosligimizning eng muhim vositasi sifatida bizga juda ko'p qiziqarli narsalarni aytib berishi mumkin Til ham odamlar singari, qadimiy yunon va lotin tillari singari plastik yoki konservativ, hatto "o'lik" bo'lishi mumkin.

O'zlashgan so'zlarni ma'nolarini etimologiya ya'ni so'zlarni kelib chiqishini o'rganadigan tilshunoslik bo'limi o'rganadi. So'zlarni o'zlashtirish - bu jarayon bo'lib, natijada so'z paydo bo'ladi va tilda mustahkamlanadi. So'zlarni o'zlashtirish tilning so'z boyligini to'ldiradi.

So'zlarni o'zlashtirish ko'pincha so'zning ma'nosini o'zgartiradi. Masalan, biz ingliz tilida foydalanadigan, aslida fransuzcha bo'lgan "chance" so'zi "siz omadlisiz" degan ma'noni anglatadi, O'zbek tilida "shans" so'zi faqat "omad ehtimoli, imkoniyat" degan ma'noni anglatadi. Chet so'zlarni o'zlashtirishning asosiy oqimi mutaxassislarning so'zlashuv tilidan o'tadi.

Tillarning o'zaro ta'sirini kuchaytirish xalqlar o'rtasidagi madaniy va iqtisodiy aloqalarning kuchayib borayotgan roli bilan qarindosh va qarindosh bo'lmagan tillarda mavjud bo'lgan so'zlarning maxsus fondini shakllantirishga olib keladi. Ushbu so'zlar fan va texnikaning turli sohalari maxsus terminologiyasi sohasiga taalluqlidir. O'zlashmalar o'zlashish tili tizimiga moslashgan va shu bilan o'zlashtirilganki, bundayso'zlarning chet tilidagi kelib chiqishi ushbu tilda so'zlashuvchilar tomonidan sezilmaydi va faqat etimologik tahlil yordamida ochiladi. Ingliz tilidan o'zbek va rus tillariga kelgan so'zlarning ma'nosini ko'rib chiqamiz:

Aviatsiya. XX asrning boshlarida rus tilida paydo bo'lgan. Frantsuz tilidano'zlashgan so'z. Frantsuz tilida bu so'z lotincha avis so'zidan "qush" ma'nosini anglatuvchi qo'shimchani yordamida hosil bo'lgan.

Avtobus. Ushbu so'z rus tilida shunchalik mustahkamlangan, u deyarli asl ruscha sifatida qabul qilinadi, ammo ushbu avtobus so'zi singari avtobus Rossiyada faqat XX asrning boshlarida paydo bo'lgan. So'zning tuzilishi ingliz tilidan ("Avto+bus") kelib chiqqan.

Ilmiy muloqot uslubida o'ziga xos grammatik xususiyatlar mavjud. Masalan ingliz tilidan o'zbek tiliga ayrim matnlar tarjima qilinganda, bazi hollarda leksik ma'no yo'qolishi va fe'llar mavhum ma'noga ega bo'lish holatlari kuzatiladi. Misol uchun:

- It seems very interesting – Bu juda qiziq ko'rinadi.
- He probably got a cold – Balki u shamollab qolgan.
- Ali feels himself strange – Ali o'zini g'alati his qilayapti.

Bu hollarda ot birikmalarining o'rniga semantik yuklama fe'llarga tushushini ko'rishimiz mumkin. Boshqacha qilib aytganda fe'llar ushbu gaplarda muhim grammatik vazifani bajarib kelmoqda. Shuningdek, ingliz tilidagi ilmiy uslub matnlarda mavhum fe'llar ham ko'p hollarda ishlatiladi:

- Many houses were built in short term – Ko'pgina uylar qisqa mudatda qurilgan;
- Some new planets were discovered in mid of 2000's – 2000-yillarda bir qancha yangi sayyoralar kashf qilingan (topilgan).

Yuqorida ko'rsatilgan misollarda ko'rinib turibdiki bunda mavhum otlar ingliz tilida ham keng qo'llaniladi va asosiy yuklama fe'llarga qaratilgan yani majhul nisbat fe'llariga.

Umuman olganda ilmiy matn aniq mantiq bayoniga ega bo'lishi shart va ushbu mantiqni to'g'ri va sifatli tarjima qilib berish esa tarjimonning eng asosiy vazifalaridan biridir. Ilmiy uslubdagi matnlar ko'p hollarda bir hil ko'rinishga ega bo'lib turib, ushbu matnlar ifodalsh xususiyatlariga ega. Bu kabi matnlarda so'roq gaplar kam ishlatiladi, ishlatilsa ham matn bilan tanishayotgan o'quvchini e'tiborini qaratishga yo'naltirilgan bo'ladi. Ilmiy matnlarning xususiyatlaridan biri, unda his tuyg'u hislatlari qo'llanilmaydi

Bizning hayotimizda uchraydigan barcha atamalar orasida ingliz va rus tillaridan kelib chiqqan atamalar alohida ajralib turadi. Ingliz va ruscha o'zlashgan so'zlarining aksariyati xalqaro so'z birikmasi deb ataladi, ya'ni. madaniy va ijtimoiy rivojlanishning umumiy xususiyatlari bilan birlashtirilgan ko'plab xalqlarning tillarida takrorlanadi.

REFERENCES:

1. Капитула Л. С. “Латинский язык и основы медицинской терминологии” Минск, БГМУ, 2013
2. Г.А. Крылов Этимологический словарь русского языка - СПб.: ООО «Полиграфуслуги», 2015
3. Den Braun “ Raqamli qal'a” Tarjimon O. G'ulomova Toshkent: Nihol,2019 4.Лесников С. В. «Основные латинские терминологические элементы и термины метаязыка лингвистики» Сыктывкарский государственный университет «Научные ведомости» Серия Гуманитарные науки. 2011. №12 (107). Выпуск10
5. Ожегов С.И., Н. Ю. Шведовой « Толковый словарь русского языка» -М.,2010г